

1. Ritme

El capellà i la gallina

A Sant Marçal, a prop de la Bastida,
vivía un pobre capellà.
Menjava poc, una trufa bullida;
de tant en tant, un crostó de pa.
Però un bon dia una gallina
a prop de l'ermitatge va passar.
Li va torçar el coll, la va fer rostida
i la mateixa nit se la va menjar.
Llamp que te fot, és millor que trufes!
Llamp que te fot, és millor que pa!
Llamp que te fot,
és millor que trufes per sopar!

Música • Cicle Superior • 5è

1 Escolta la cançó *El capellà i la gallina* i després canta-la.

Ben ritmat

Tradicional catalana

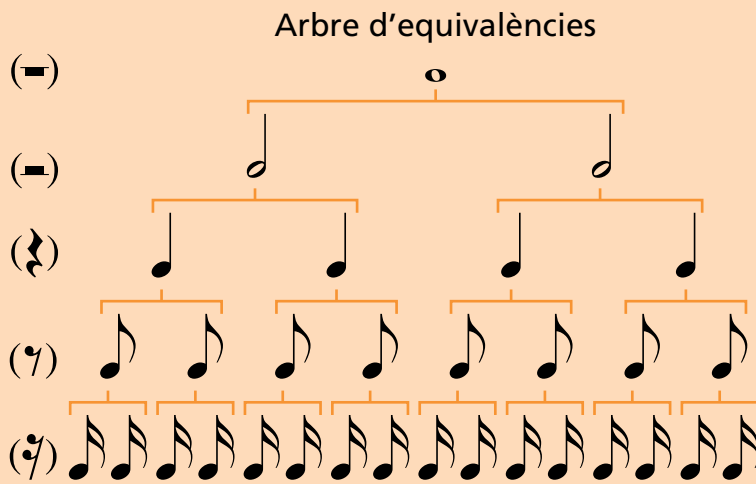
A Sant Marçal, a prop de la Bas-ti - da, vi - vi-a un po - bre__ ca - pe - llà. Prò un bon dí - a u - na ga - lli - na a prop de l'er-mi - tat - ge
Men - ja - va poc, u - na tru - fa bu - lli - da; de tant en tant, un cros - tó de pa.
va pas - sar. Li va torçar el coll, la va fer ros - ti - da i la ma - tei - xa nit se la va men - jar. Llamp que te fot, és mi -
llor que tru - fes! Llamp que te fot, és mi - llor que pa! Llamp que te fot, és mi - llor que tru - fes per so - par!

El ritme

El **ritme** és un element present en molts aspectes de la natura: la successió de les estacions de l'any o del dia i la nit, els batecs del cor, la circulació de la sang, la respiració... Són fenòmens que es repeteixen periòdicament.

El ritme és l'element de la música que ordena en el temps diferents durades a partir d'una pulsació. El ritme ve determinat per dos aspectes: la **durada** i la **pulsació**.

Durades dels sons expressades per les figures rítmiques i els seus silencis

LES FIGURES NO DETERMINEN UNA DURADA FIXA (2 SEGONS, 3 SEGONS...), SINÓ UN ORDRE D'EQUIVALÈNCIES. LA PULSACIÓ ÉS EL BATEC DE LA MÚSICA. ÉS COM EL POLS CORPORAL, UN BATEC REGULAR I CONSTANT.

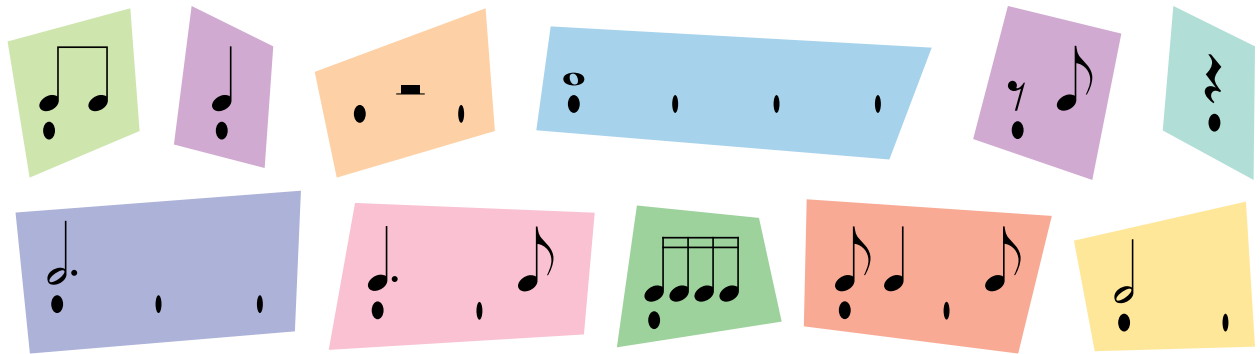

2 Per parelles, canteu la cançó *El capellà i la gallina* (pàg. 7) i acompanyeu-la amb moviments rítmics. Cada moviment correspon a una pulsació (un temps).

La corxera i les dues semicorxeres

3 Recordes com es diuen aquestes figures rítmiques? Recita-les i pica-les combinant-les com vulguis.

4 Observa, recita i pica:

Música • Cicle Superior • 5è

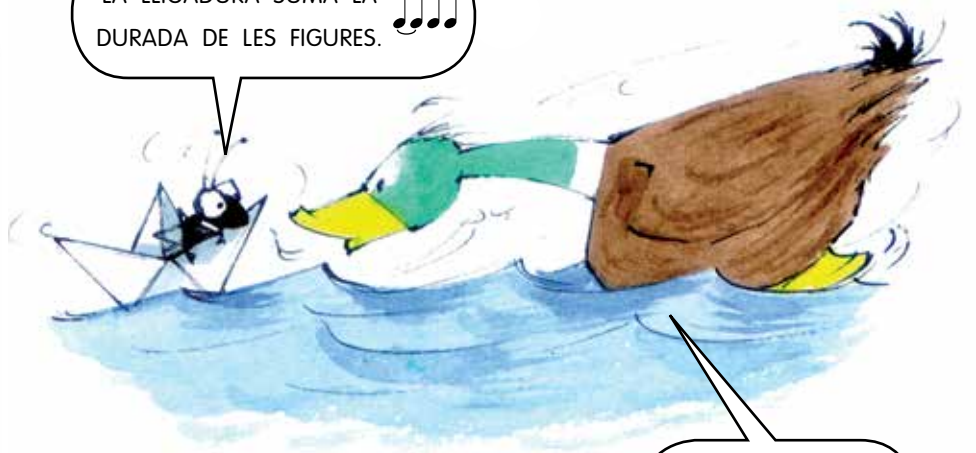
2 Ti - ti tà.

2 Ti-ri-ti-ri tà.

2 Ti - ti-ri tà.

2 Ti - ti-ri tà.

LA LLIGADURA SUMA LA DURADA DE LES FIGURES.

LA I LES OMPLEN UN TEMPS.

Quatre semicorxeres

Corxera i dues semicorxeres

5 Feu dos grups; reciteu, piqueu i després canteu amb el nom de les notes.

L'indicador de compàs

El **compàs musical** serveix per ordenar el ritme. El compàs pot tenir dos temps (**compàs binari**), tres temps (**compàs ternari**) o quatre temps (**compàs quaternari**). Per saber en quin compàs està escrita una melodia, només cal que ens fixem en la fracció que hi ha després de la clau de sol, al principi del pentagrama.

El **numerador** ens indica els temps que té un compàs: $\frac{2}{4}$ $\frac{3}{4}$ $\frac{4}{4}$

El **denominador** ens indica la figura que omple un temps: $\frac{\quad}{4}$

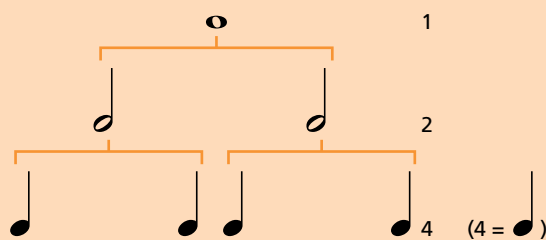
En portar el compàs, marquem amb el gest de les mans els temps i la seva accentuació (binària, ternària o quaternària).

Els compassos s'anomenen segons la seva accentuació i segons el nombre de temps que contenen.

BINARI	TERNARI	QUATERNARI
$\frac{2}{4}$ 1 2	$\frac{3}{4}$ 1 2 3	$\frac{4}{4}$ 1 2 3 4
$\frac{2}{4} = \frac{2}{4}$	$\frac{3}{4} = \frac{3}{4}$	$\frac{4}{4} = \frac{4}{4}$

Si la negra omple un temps, el nombre 4 del denominador simbolitza la negra.

El ritme l'expressem amb figures: rodones, blanques, negres, corxeres, semicorxeres...

Cadascuna d'aquestes figures dura la meitat de l'anterior. Així, si la rodona és la unitat, en una rodona hi caben dues blanques, quatre negres, vuit corxeres, setze semicorxeres, i així successivament.

6 Canta la melodia de la cançó *El capellà i la gallina* mentre portes el compàs binari.

$\frac{2}{4}$...
	A Sant Marçal, a	prop de la Bas - ti - da,	vi - vi - a un po - bre	ca - pe - llà.	

Nombre de pulsacions Línia de compàs Doble barra final

Indicador de compàs Unitat de pulsació

7 Escriu les línies de compàs en el lloc adequat d'aquests ritmes i assenjala amb > els temps forts. Després fes-ne la lectura rítmica.

A

B

C

8 Dictat. En quin ordre has sentit els tres ritmes anteriors? _____

9 Completa aquests ritmes amb figures de notes i silencis.

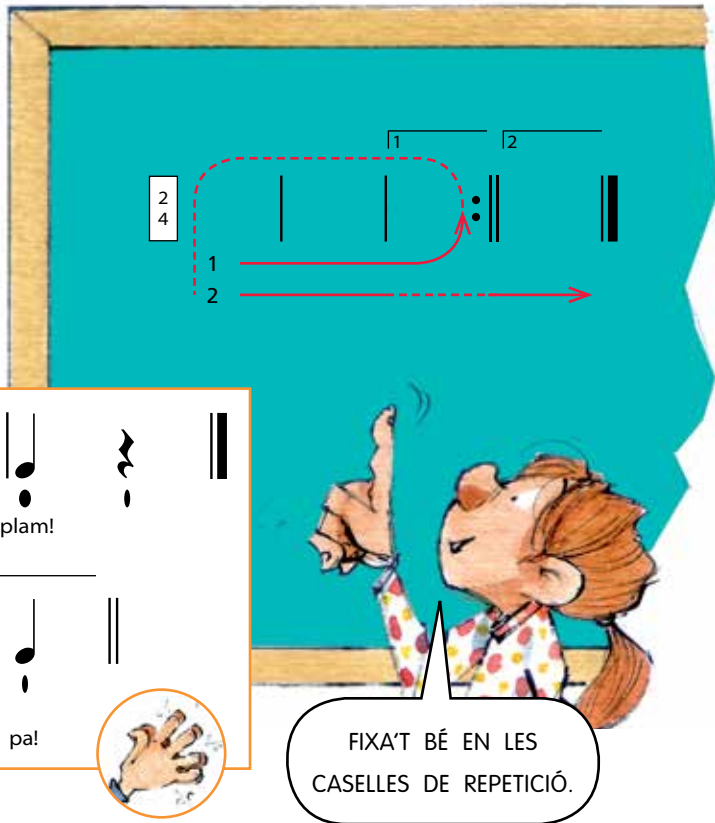
A

B

Agrupacions vocals i agrupacions instrumentals (pàg. 71)

Ritme i llenguatge

10 Recita aquests ritmes i pica'ls.

A Tan-ca la por-ta, tan-ca la por-ta, plam!

B Llamp que te fot, és mi-llor que tru-fes!
Llamp que te fot, és mi-llor que pa!

FIXAT BÉ EN LES CASELLES DE REPETICIÓ.

C Un bou pe-lós, tin-nyós, en-gan-xi-fós, es-gar-ri-fós, ro-nyós, i mer-dós.

D Tren-ta, qua-ran-ta, l'a-met-la-a-mar-gan-ta, pi-nyol ma-dur, vés-te'n tu!

E En Pin-xo va dir a en Pan-xo: vols que et pun-xi amb un pun-xó?
Pan-xo va dir a en Pin-xo: pun-xa'm prò a la pan-xa no!

11 Copia el ritme que t'ha agradat més de picar.

Música • Cicle Superior • 5è

Percussió corporal

12 Pica aquests ritmes amb els elements indicats.

Three musical staves labeled A, B, and C, all in 4/4 time. Staff A contains a sequence of quarter notes. Staff B contains a sequence of quarter notes with rests. Staff C contains a sequence of quarter notes with rests.

Música • Cicle Superior • 5è

13 Escatumbararibê

és un joc musical molt practicat al Brasil. Es canta mentre es piquen ritmes amb un got de plàstic. Escolta la melodia i aprèn el text de la cançó.

Zum, zum, zum.
 Escatumbararibê,
 escatumbararibê,
 escatumbatinga.
 Auê sarubê abá
 escatumbararibê,
 escatumbatinga.

Ben ritmat

Popular brasilera

Musical notation for the song 'Escatumbararibê'. The first line of music includes the lyrics: Zum, zum, zum. Es - ca - tum - ba - ra - ri - bê, es - ca - tum - ba - ra - ri - bê, es - ca - tum - ba - tin - ga. A -

The second line of music includes the lyrics: uê sa - ru - bê a - bá es - ca - tum - ba - ra - ri - bê, es - ca - tum - ba - tin - ga.

14 Aprèn aquest obstinat de memòria.

15 Asseguts en rotllana, i amb un got de plàstic al davant, col·locat de cap per avall, practiqueu els passos següents fins que els hàgiu après de memòria.

AMB: Piqueu a terra amb la mà esquerra.

UN: Agafeu el got amb la mà dreta, piqueu a terra i deixeu-l'hi.

GOT: Piqueu de mans.

JO: Agafeu el got amb la mà dreta.

FA: Passeu-lo a la mà esquerra.

RE: Piqueu a terra amb la mà dreta.

L'OBS-: Piqueu a terra amb el cul del got.

TI-: Passeu el got a la mà dreta.

NAT: Piqueu a terra amb la vora del got i passeu-lo a la persona que teniu a la dreta.

Forma rondó (pàg. 73)